

BORNHOLMS
REGIONSKOMMUNE

Bornholm 2026

Rammebetingelser og kommunale opgaver

2026 - 2029

Indholdsfortegnelse

Forord	3
Indledning	4
Rammebetingelser	6
Økonomi	10
Velfærd i balance	12
Arbejdsmarked og erhvervsliv	20
Stigende urbanisering – Bosætning, byudvikling og lokalsamfund	26
Grøn omstilling, klima og miljøudfordringer	32
Sociale udfordringer, trivsel og inklusion	35
Kommunen som arbejdsplads	39
Kontakt	42

Forord

Kære kommunalbestyrelsesmedlemmer!

Tillykke med valget og velkommen til Bornholms Regionskommune. Fra direktionens side ser vi frem til samarbejdet med jer.

For nogle vil regionskommunens opgaver, udfordringer og muligheder være velkendte, mens de for andre vil fremstå som nye og kræve en nærmere introduktion.

Dokumentet sigter mod at give jer et samlet overblik over regionskommunens vigtigste rammebetingelser og opgaver i valgperioden 2026-2029.

Formålet er at tydeliggøre det politiske handlerum og beskrive en række områder, som vi vurderer er afgørende for det bornholmske samfunds fremtid.

Dokumentet handler om hele Bornholm, men fokuserer på de områder, hvor kommunalbestyrelsens beslutninger har særlig betydning.

Vi håber, at dokumentet vil være en hjælp til det politiske arbejde.

God læselyst!

Venlig hilsen

Direktionen

Indledning

Dokumentets opbygning

Dokumentet er inddelt i fire dele. Første del beskriver kort kommunens opgaver. Anden del præsenterer kommunens rammebetingelser. Tredje afsnit giver en kort introduktion til kommunens økonomi. Fjerde del består af seks kapitler, som omhandler en række for kommunen vigtige forhold.

1. Velfærd i balance
2. Arbejdsmarked og erhvervsliv
3. Stigende urbanisering – bosætning, byudvikling og lokalsamfund
4. Grøn omstilling, klima og miljøudfordringer
5. Sociale udfordringer, trivsel og inklusion
6. Kommunen som arbejdsplads

Kommunens opgaver

Kommunerne har ansvaret for langt størstedelen af de borgernære velfærdsydelser i Danmark.

Kommunerne driver daginstitutioner og folkeskoler, varetager specialundervisning og andre særlige pædagogiske tilbud og har ansvaret for sociale indsatser for børn, unge, voksne og ældre. Kommunerne står for ældrepleje og en række sundhedsopgaver uden for sygehuse, herunder hjemmesygepleje og forebyggelse. Kommunerne administrerer også beskæftigelsesindsatsen og arbejder med integration af nye borgere.

På det tekniske og miljømæssige område tager kommunerne sig af fysisk planlægning, byggesagsbehandling, miljøtilsyn, affaldshåndtering og drift af veje og grønne områder. Samtidig driver kommunerne kultur- og fritidstilbud som biblioteker og idrætsfaciliteter.

På Bornholm har vi, i kraft af at være en regionskommune, bl.a. også ansvaret for den kollektive trafik.

Samlet set spiller kommunerne en central rolle i at skabe velfærd og udvikling i lokalsamfundet gennem den brede opgaveportefølje og tætte kontakt til borgerne. Kommunerne er over for borgere og virksomheder både leverandør af ydelser og myndighed.

Kommunens opgaver skal løftes inden for rammerne af Kommunalstyrelsesloven og den lange række af yderligere lovgivning, der gælder for de kommunale serviceområder. Det betyder, at der løbende skal tilpasses og ændres i de kommunale ydelser, når lovgivningen ændres, og der med jævne mellemrum vedtages større reformer på et område, jf. nedenfor.

Hertil kommer, at der gælder Kommunalfuldmagtsreglerne. De er en samlet betegnelse for uskrevne regler om kommunernes ulovbestemte opgaver. Kommunalfuldmagten betyder for eksempel, at kommuner kan varetage opgaver inden for fritids-, kultur- og idrætsområdet, selvom dette ikke fremgår af lovgivningen.

Rammebetingelser

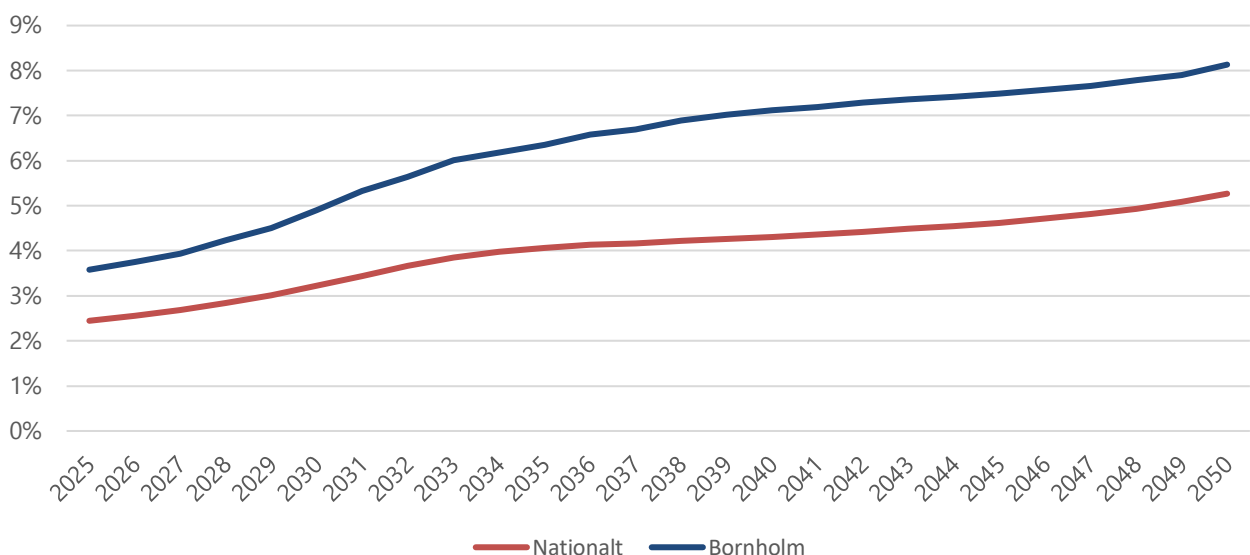
Demografi

Bornholms befolkningstal er dalende og andelen af ældre stiger. Dette har betydning for kommunens økonomi.

En dalende og aldrende befolkning medfører flere økonomiske udfordringer for kommunen. På Bornholm er andelen af borgere over 85 år markant højere end landsgennemsnittet, jf. figur 1.

Figur 1: Udvikling i +85-årige

Fra 2025-2050, opgivet i procent

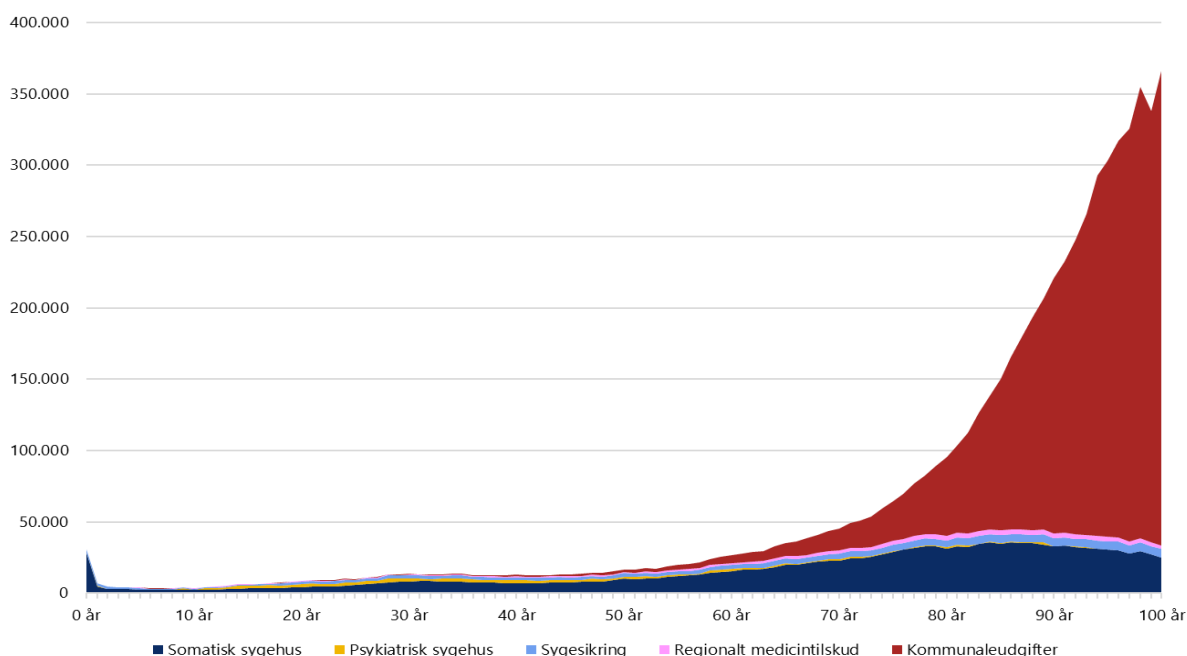
Note: Tal er baseret på Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning og viser andelen af befolkningen, som er +85-årige. Her har vi tallene fra: Danmarks Statistik, Statistikbanken: "Befolkningsfremskrivning" (<https://www.statistikbanken.dk/10022>)

De ældre borgere er den befolkningsgruppe, der benytter sundhedsvæsenet mest. En højere andel af ældre betyder derfor øget pres på pleje- og sundhedsydelser. Af figur 2 ses det, at jo ældre borgerne er, desto flere sundhedsydelser benytter de.

Figur 2: De gennemsnitlige udgifter pr. borger til sundheds- og omsorgsydelser

I danske kroner, 2021

Note: Figuren viser sammenhængen mellem alder og gennemsnitlige udgifter til sundheds- og omsorgsydelser pr. borger i 2021. Her har vi tallene fra: Bornholms Regionskommune, august 2024 "Bliv klogere på kommunens økonomi."

Samtidig bliver den samlede kommunale økonomi mindre, når befolkningstallet og dermed skatteindtægterne falder. Færre borgere i arbejde skal understøtte et voksende antal ældre.

Større reformer

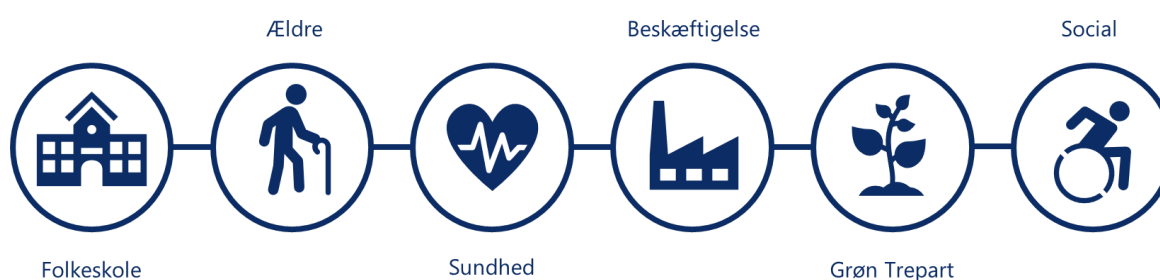
På nationalt niveau forventes flere reformer de kommende år især at præge ældre-, sundheds- og beskæftigelsesområdet.

Bornholms Regionskommune vil i de kommende år - som alle andre kommuner - skulle arbejde indgående med at realisere krav og ambitioner i de af Folketinget vedtagne reformer. Figur 3 giver et overblik over de kommende reformer, som påvirker kommunen.

Figur 3: Oversigt over kommende reformer for kommunerne

År 2025-2030

Her har vi informationen fra: KL "Tidslinje – oversigt over reformerne 2025-2030." ([Tidslinje](#))

Geografi

Bornholms placering gør transport og samarbejde med andre kommuner vanskelig.

Bornholms placering i Østersøen betyder, at transporten er afgørende for øens forsyning, erhverv og turisme. Godstransporten oplever pres, og flybetjeningen udfordres af færre afgang og højere priser. Den grønne omstilling stiller yderligere krav til både færge- og luftfart, hvor ønsker om hyppige og prisbillige afgang kan komme i konflikt med målet om CO₂-reduktion.

Projekter som Energiø Bornholm og afhængigheden af pendlende arbejdskraft vil øge behovet for stabile, hurtige og prisbillige forbindelser. Spørgsmål om fly- og færgetransport håndteres primært på nationalt niveau, med kommunal involvering gennem Trafikkontaktrådet.

Bornholms geografiske placering gør samtidig, at mellemkommunale aftaler og samarbejder kan være mere komplekse end på fastlandet, hvilket påvirker planlægning og beredskab.

Endelig deles flere af Bornholms udfordringer med andre regioner i EU, hvilket gør EU-indsatser til en potentiel løftestang for at finde fælles løsninger på regionale problemer. EU's programmer og fonde kan desuden give adgang til udviklingsmidler. Det kræver langsigtet planlægning og nye samarbejdsformer for at sikre midler i en tid med øget centralisering.

Sikkerhed, kriser og cybersikkerhed

Bornholms geografiske placering kræver et koordineret beredskab mellem kommunen og de øvrige beredskabsmyndigheder.

Risikobilledet i Danmark er både blevet skærpet og mere komplekst. Klimahændelser, forsyningsafbrydelser, cyberangreb og geopolitiske spændinger kan hver for sig – og nogle gange samtidigt – påvirke borgernes hverdag og sikkerhed. Et godt beredskab kræver, at kommunen samarbejder med borgerne og de lokale virksomheder og spiller en central rolle i at forebygge, reagere og informere på tværs af myndigheder og aktører så som politi, forsvar, brand- og redningstjeneste, forsyningsselskaber, havne og transport.

Bornholms geografi og afhængighed af transportforbindelser gør, at risici er mere markante for os. Færger, fly, el- og teleforbindelser er livliner. Hvis de svigter, mærkes det med det samme. Kystnære områder og lavtliggende terræn kan blive ramt ved storm og højvande. Beredskabet forventes derfor at vokse i de kommende år for at imødekomme øens særlige udfordringer.

Økonomi

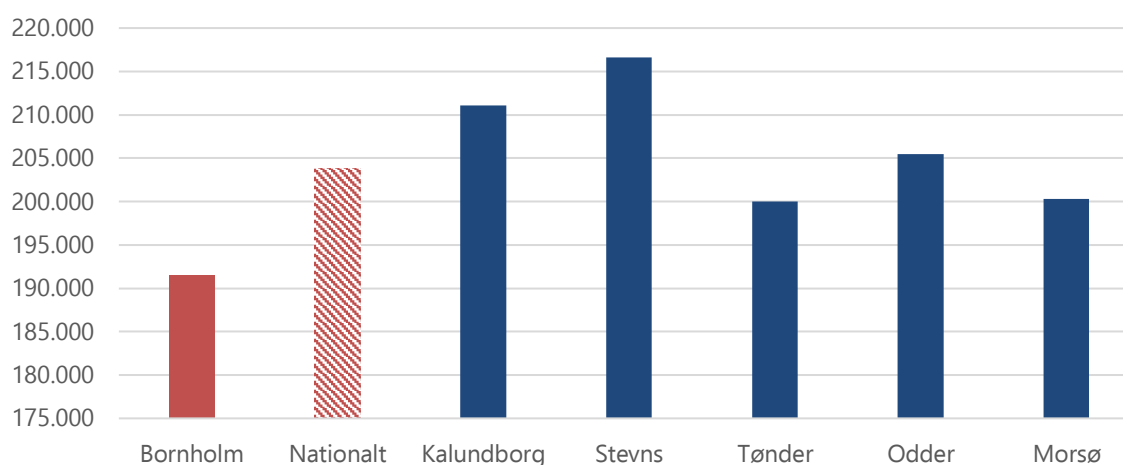
Lavt beskatningsgrundlag

Der vil være stadig færre penge til velfærd i Bornholms Regionskommune, hvis befolkningsudviklingen ikke vendes.

Bornholms økonomi er fortsat under pres. Kommunens beskatningsgrundlag er sammenlignet med andre kommuner lavt, hvilket begrænser indtægterne fra kommuneskatten. Budgettet for 2026 og årene frem balancerer alene gennem brug af kassebeholdningen og optagelse af lån. I de kommende år forventes økonomien fortsat at være udfordret, selv med de igangværende tilpasninger. Af figur 4 herunder ses Bornholms beskatningsgrundlag sammenlignet med det nationale gennemsnit og fem sammenligningskommuner.

Figur 4: Beskatningsgrundlag

Pr. indbygger, 2025

Note: Figuren viser statsgaranteret udskrivningsgrundlag pr. indbygger i 2025. Det er det beløb staten på forhånd regner med, at en kommune tjener i skat pr. indbygger. Figuren viser dette tal for Bornholm, det nationale gennemsnit og fem sammenligningskommuner. Her har vi tallene fra: Indenrigs- og sundhedsministeriet, De Kommunale Nøgletal: "statsgaranteret udskrivningsgrundlag pr. indbygger" (<https://noegletal.dk/noegletal/ntStart.html>)

Kommunens økonomi baseres ikke alene på skatteindtægter. Bornholms Regionskommune modtager hvert år bloktilskud fra staten og kommunal udligning. Den kommunale udligningsordning er et system, der omfordeler penge mellem kommunerne, så kommuner med lavere skatteindtægter eller større udgifter til for eksempel ældre og udsatte borgere får økonomisk støtte fra kommuner med stærkere økonomi.

Der er igangsat et bredt nationalt analysearbejde for at revidere det samlede tilskuds- og udligningssystem. Den kommende udligningsreform, som forventes at træde i kraft i 2029, giver håb om en bedre udligning for Bornholm. Der vil dog fortsat være behov for skarp prioritering af kommunens økonomi.

Forvaltningen af kommunens ressourcer

Kommunen skal drives så effektivt og med så høj kvalitet som muligt.

Kommunen er Bornholms største arbejdsplads med en mangfoldighed af opgaver. Som i alle andre kommuner er det både kommunalbestyrelsens og den administrative ledelses opgave at drive kommunen så effektivt som muligt – til gavn for borgerne og erhvervslivet. Som en del af Budget26 er det besluttet at arbejde med nedenstående fire tværgående spor, der på sigt skal bidrage til at frigøre ressourcer og understøtte det økonomiske råderum:

1. Digitalisering
2. Regelforenkling
3. Rum til velfærd
4. Velfærdsteknologier

Digitalisering og regelforenkling behandles under *Kommunen som arbejdsplads fra side 39*, mens *Rum til velfærd* præsenteres på side 18 og *Velfærdsteknologier* på side 17.

Velfærd i balance

Danmark står i en langsigtet demografisk forskydning: Flere lever længere, fødselsraten er lav, og de arbejdsdygtige årgange bliver relativt mindre. Nationalt betyder det en stigende andel borgere over 65 år og især +80-årige. Det løfter samlet efterspørgslen efter pleje-, sundheds- og omsorgsydelser, mens arbejdsudbuddet i de samme fag er under pres.

I dag ser vi, at flere mennesker lever med kroniske sygdomme og multisygdomme. Det betyder, at mange har kontakt med flere dele af sundhedsvæsenet og det sociale system samtidig. Forløbene bliver derfor mere komplekse og foregår ofte på tværs af sektorer. Det stiller større krav til, at indsatsen hænger godt sammen og koordineres tæt på borgeren.

På **Bornholm** slår de samme tendenser tydeligere igennem. Bornholm har en af landets ældste befolkninger, og der fødes for få børn til at opretholde befolkningstallet. Da øens ældre samtidig er mere syge end i resten af landet, vokser efterspørgslen efter ydelser tæt på hverdagslivet hurtigere end landsgennemsnittet – hjemmepleje, sygepleje, rehabilitering, praktiserende læger og akutte nærtildbud.

Samtidig er adgangen til arbejdskraft mere sårbar: Færre med den rette uddannelse og længere rekrutteringshorisonter udfordrer velfærdsområdet. Samtidig adskiller skoleområdet sig væsentligt fra resten af landet: Bornholm har landets højeste andel af hjemskoling, mange privatskoler og flere skoler med lavt elevgennemsnit.

Dette uddybes i det nedenstående, hvor følgende emner bliver belyst:

- Sundhed i takt med flere ældre
- Rekruttering, tiltrækning og fastholdelse af medarbejdere i velfærdsfagene
- Forebyggelse, et sundt liv og helhedsorienterede løsninger
- Bornholms børneområde
- Mange børn og familier, som har en social sag
- Anvendelse af teknologi og velfærds løsninger for at styrke kvalitet og kapacitet
- Modernisering af ældreområdet
- Rum til velfærd

Sundhed i takt med flere ældre

Ældre- og sundhedsområdet er under forandring – bodeling og arbejdet ind i regionen som følge af Sundhedsreformen kommer til at kræve ressourcer.

Som ikke-brofast ø og med lang transporttid til resten af Danmark, står Bornholm med en udfordring i forhold til at kunne sikre lige adgang til sundhedstilbud til borgerne.

Sundhedsreformen fra 2024 skal være med til at løse det stigende pres, som sundhedsvæsenet oplever, bl.a. som følge af flere ældre. Mere behandling skal foregå i hjemmet, og en række kommunale sundhedsopgaver skal flyttes fra kommunerne til regionerne, så der skabes mere sammenhæng. Det er godt for den ældre borger, som vil opleve et mere nært og sammenhængende sundhedsvæsen. Med opgaveflytningen skal der ske en "bodeling", som skal forhandles med regionen efter politisk stillingtagen i kommunalbestyrelsen.

Bornholm indgår derudover fra 2026 i et nyt sundhedsråd sammen med Københavns og Frederiksberg Kommune. I sundhedsrådet skal politiske repræsentanter fra kommunerne og det nye Region Østdanmark arbejde sammen. Her ligger en stor opgave i at sikre, at der tages højde for Bornholms geografi, sociale forhold og demografi, når der indgås aftaler på tværs.

Rekruttering, tiltrækning og fastholdelse af medarbejdere i velfærdsfagene

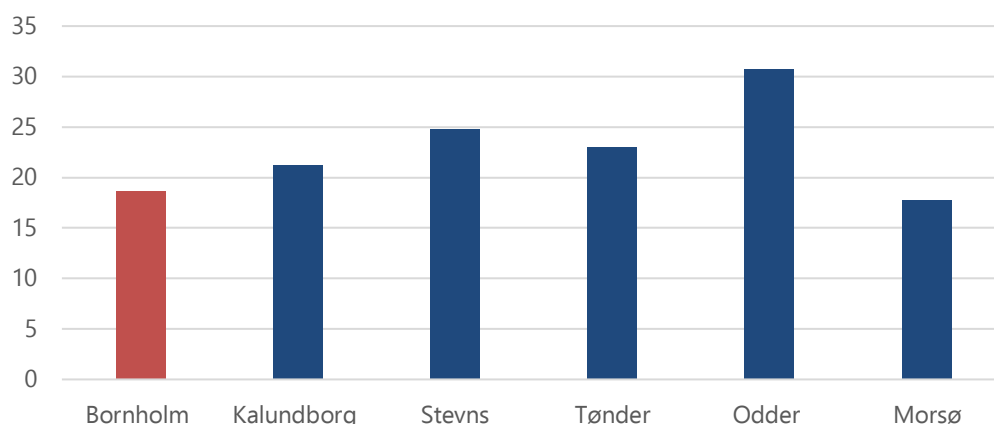
Arbejdskraftmangel er ikke unik for Bornholm, men udfordringen skal håndteres lokalt. Det kan derfor være relevant at se mod andre naboer end kun Danmark.

Bornholm deler den nationale udfordring med at ansætte og fastholde medarbejdere inden for mange områder. Særligt inden for velfærdsfagene er der en stor udfordring. Den er særligt mærkbar for os som ø, hvor adgangen til arbejdskraft er mere begrænset på grund af manglen på nabokommuner, som man kan rekruttere fra. Figur 5 viser den forventede arbejdskraftmangel inden for SOSU-området i 2034. Figuren viser, at udfordringen ikke er unik for Bornholm.

Figur 5: Arbejdskraftsmangel for SOSU-området i 2034

Procent (%) af den nuværende stab

Note: Figuren viser den samlede arbejdskraftmangel for SOSU-området i 2034, som procent af den nuværende stab. På Bornholm svarer dette til en mangel på 158 ansatte. Tallene er baseret på befolkningsfremskrivningen fra Danmarks Statistik. Her har vi tallene fra: FOA, 2025 "Behov for 25.000 flere SOSU'er om ti år: Fremskrivning af arbejdskraftbehovet for SOSU-området 2024-2034" (<https://via.ritzau.dk/data/attachments/00635/b9d239ba-4106-4c84-9d81-6a7e07a52732.pdf>)

I modsætning til kommuner på fastlandet kan Bornholm ikke trække på et naturligt rekrutteringsopland, men må i stedet orientere sig bredere geografisk. Det betyder blandt andet, at kommunen i stigende grad kan være nødt til at kigge mod naboer uden for Danmark – eksempelvis i Sverige og Polen – for at sikre tilstrækkelig arbejdskraft til velfærdsområderne.

Kommunen arbejder derfor strategisk for at sikre de nødvendige kompetencer. Der er et øget fokus på at få udbudt relevante uddannelser og efteruddannelsesforløb målrettet velfærdsområderne på Campus Bornholm, så flere kan uddanne sig lokalt.

Rekrutteringsservice samarbejder løbende med velfærdscentrene om at identificere kommende kompetencebehov og understøtte målrettede indsatser for at tiltrække nye medarbejdere til øen. Som arbejdsgiver har kommunen desuden et ansvar for at tilbyde et tilstrækkeligt antal praktikpladser og for at sikre kvaliteten af dem.

Forebyggelse, et sundt liv og helhedsorienterede løsninger

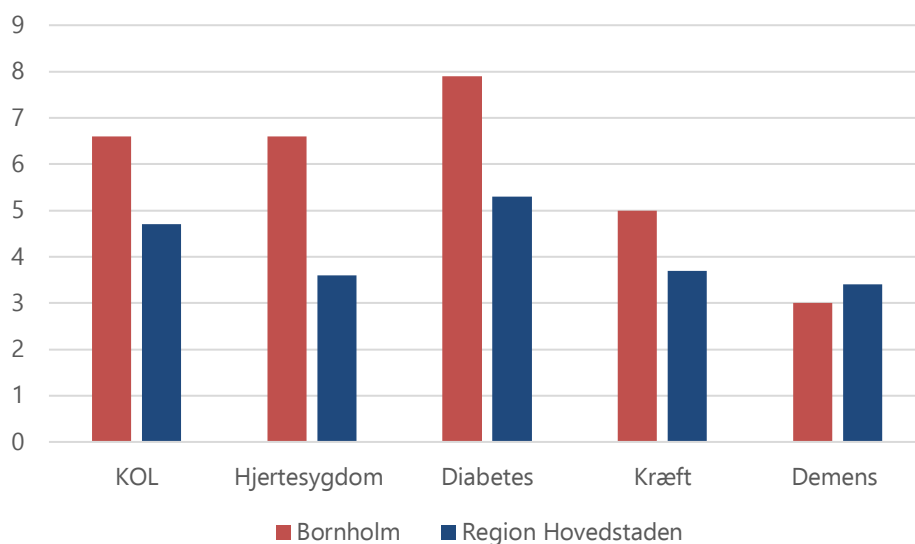
Bornholms høje andel af borgere med kroniske sygdomme understreger behovet for styrket og langsigtet forebyggelse.

Bornholm har relativt mange borgere med kroniske sygdomme og multisygdom. Figur 6 viser, at andelen med kroniske sygdomme er højere på Bornholm end i Region Hovedstadens øvrige kommuner.

Figur 6: Andel af borgerne med kroniske sygdomme

Procent, 2024

Note: Figuren viser andelen af befolkningen i hhv. Region Hovedstaden og på Bornholm som har udvalgte kroniske sygdomme. Her har vi tallene fra: Region Hovedstaden, Resultater fra Sundhedsprofilen "Bornholms Regionskommune"

(https://www.regionh.dk/til-fagfolk/Sundhed/Sundhedsprofilen/Resultater/Documents/Faktaark%202021/Faktaark%202021%20Bornholms%20Regionskommune_NY.pdf)

Det udfordrer både den generelle sundhed og trivsel samt adgangen til sundhedstilbud. Et langt og sundt liv starter med nogle gode vaner allerede fra barndommen.

Hvordan kommunerne skal understøtte forebyggelsesindsatser, har indtil nu været meget frit for den enkelte kommune. I 2027 træder en ny folkesundhedslov i kraft. Denne lov forventes at forpligte kommunerne til at skabe sunde rammer, som gør de sunde valg til de nemme valg, og til at løfte folkesundheden ved et endnu tættere samarbejde på tværs af fagcentre. Samtidig vil nationale krav forventeligt hjælpe med at skabe lige adgang til forebyggelse – uanset hvilken kommune man bor i.

Kommunalbestyrelsen vil i den kommende periode kunne forvente at skulle tage stilling til prioritering af forebyggende indsatser og opfølgning på effekter af forebyggelsen.

Bornholms børneområde

Dagtilbud og skoler på Bornholm påvirkes af færre børn, mange alternativer uden for folkeskolen og flere komplekse behov, hvilket øger kravene til stabile og fleksible rammer.

Både dagtilbud og skoler er præget af faldende børnetal og ændrede mønstre i valg af tilbud. Dagtilbuddene ligger tæt på minimumsnormeringerne, mens små enheder har

udfordringer med at opretholde en stabil hverdag. På skoleområdet vælger mange familier andre løsninger end folkeskolen, og Bornholm har landets højeste andel af hjemmeundervisning. Samtidig ser vi flere børn og unge med komplekse behov, hvilket skærper opmærksomheden på stærke fællesskaber og støtte tæt på barnets hverdag.

Halvdelen af Bornholms knap 4.000 elever går i folkeskole, mens eksempelvis 35 % går i fri- eller privatskole, og 3 % bliver undervist i hjemmet. Bornholm har dermed landets højeste andel af hjemmeunderviste børn og en lav andel i folkeskolen. Antallet af hjemmeunderviste elever har været stigende, og omkring halvdelen af de hjemmeunderviste er tilflyttere fra udlandet.

I 9. klasse ligger det samlede karaktergennemsnit lidt under landsgennemsnittet. Tager man højde for elevernes socioøkonomiske baggrund, gør alle folkeskoler det bedre end forventet, idet karaktergennemsnittet enten ligger på niveau med eller over det forventede.

Små dagtilbudsenheder er økonomisk sårbare, og den høje andel af elever uden for folkeskolen påvirker skolernes ressourcer og kapacitet. Tilsyn med hjemmeundervisning og dialog med familier kræver organisatorisk fokus, ligesom det stigende behov for støtte forudsætter, at ressourcerne bruges fleksibelt på tværs af almen- og specialområdet.

Kommunalbestyrelsen vil i den kommende periode møde sager om strukturer og rammer, der kan understøtte tidssvarende tilbud i både dagtilbud og skoler. Der vil være løbende drøftelser om økonomiske prioriteringer, om tilsyn og om balancen mellem almenområdet og de specialiserede tilbud. Det politiske handlerum vil især dreje sig om at sikre gode fællesskaber for børn og unge og skabe robuste rammer i et område med markante bevægelser i både behov og valg af tilbud.

Mange børn og familier, som har en social sag.

Bornholm har flere sociale sager og nogle af landets højeste anbringelsesudgifter, hvilket presser området og kommunens økonomi.

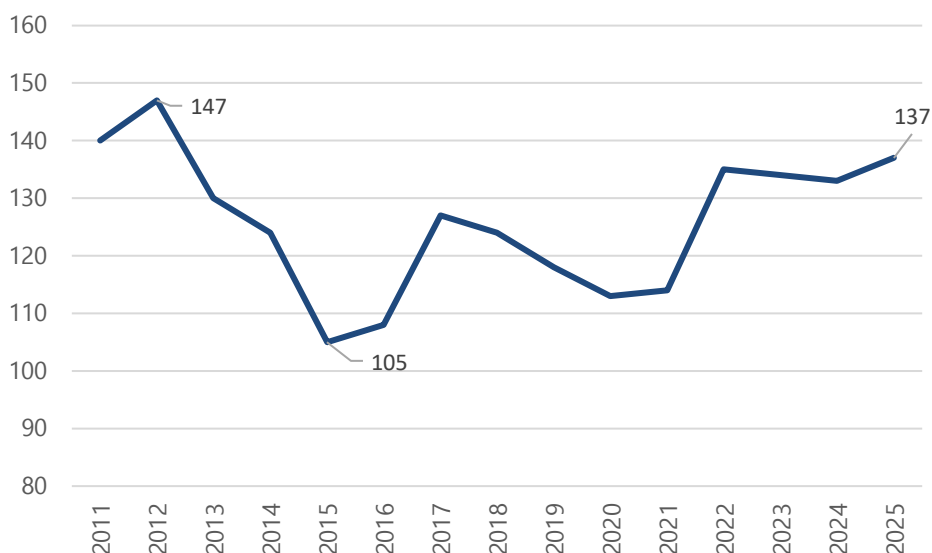
Bornholm har en højere andel af sociale sager sammenlignet med landsgennemsnittet. På Bornholm er det således 6,2 % af alle børn i aldersgruppen 0-22 år, som modtager en eller flere støttende indsatser. Derudover har 13,6 % af alle 0-17-årige en åben børnesag i Myndighed, og for de 18-22-årige har 7,3 % en åben sag enten på børne- eller voksenområdet. Vi ser stigende udgifter til anbringelser, andre indsatser og tabt arbejdsfortjeneste. På anbringelsesområdet presses økonomien for eksempel af høje priser på anbringelser samt

følgeudgifter til skoletilbud, samvær og opfølgning i sager, hvor der sker anbringelser uden for Bornholm. Figur 7 viser antallet af anbragte børn og unge, hvor der ses en stigning siden 2021.

Figur 7: Antal anbragte børn og unge på Bornholm

Antal i alt, 2011-2025

Note: Figuren viser antallet af anbragte børn og unge i Bornholms kommune pr. første halvår fra 2011-2025. Her har vi tallene fra: Danmarks Statistik, Statistikbanken "ANB5 Anbragte børn og unge pr. 31. juni og 31. december efter anbringelsessted, kommune og tid" ([Statistikbanken](#))

Det øgede antal anbringelser viser sig blandt andet ved, at kommunens udgifter pr. anbringelse ligger i top-5 blandt alle kommuner. Derfor har kommunen også igennem de seneste år planlagt flere anbringelsesmuligheder på Bornholm (Brohuset, Løvestikken og pladser på Ungehuset).

Anvendelse af teknologi og velfærdsløsninger for at styrke kvalitet og kapacitet

Sundheds- og ældreområdet leder an i arbejdet med at udnytte velfærdsteknologi, hvilket kan lette ressourcer på området.

BRK har flere års erfaring med velfærdsteknologi og arbejder i dag med både automatisering, digitale træningsforløb og AI-understøttede løsninger. Der er et dokumenteret potentiale i disse teknologier, men gevinsterne kan ofte ligge andre steder end der, hvor investeringerne foretages. Arbejdet med at implementere velfærdsteknologi afhænger i høj grad af

miljøet omkring løsningen og altså af, at ledere, medarbejdere og organisationen er klædt på til at ændre praksis.

Den demografiske udvikling med flere ældre og færre medarbejdere øger behovet for teknologier, der kan frigøre ressourcer og styrke kvaliteten. Mange gevinster er tværgående og kræver koordinerede indsatser for at blive realiseret. Samtidig indebærer implementeringen organisatoriske ændringer, som kan være mere omkostningsfulde end selve teknologien.

Kommunalbestyrelsen kan få sager om prioritering af nye teknologier, om organisering af implementering og om håndtering af projekter, hvor investering og gevinst ligger forskellige steder. Kommunalbestyrelsen kan også blive præsenteret for spørgsmål om tempo, retning og tværgående koordinering i arbejdet med at styrke kapacitet og kvalitet via velfærdsteknologi, eller om at gentænke bevillinger, sådan at incitamentstrukturer understøtter et fælles ansvar for at udvikle mere effektive løsninger.

Modernisering på ældreområdet

Ældreplejen skifter mod mere selvbestemmelse og mindre styring, og kommunen skal sikre en model, der giver frihed uden at øge udgifterne.

Ældreplejen er under stor udvikling i disse år. Det handler grundlæggende om en kulturforandring. Borgerne skal opleve mere selvbestemmelse, der skal være tillid til medarbejdere og ledere, og samarbejde med civilsamfundet er en forudsætning for det gode ældreliv. Med ældrereformen følger en ambition om mindre topstyring og bureaukrati. Plejen skal tilrettelægges i dialog mellem borgeren og medarbejderen i det daglige.

Kommunen står samtidig over for en opgave i at udvikle en ny styringsmodel på ældreplejeområdet. Styringsmodellen skal tage højde for borgerens selvbestemmelse og medarbejderens faglige vurdering, uden at kommunens udgifter til ældrepleje af den grund stiger.

Rum til velfærd

Kommunens mange utidssvarende bygninger gør "Rum til velfærd" centralt for at samle tilbud, effektivisere driften og sikre bedre rammer for fremtidig velfærd.

Kommunen ejer i dag mange bygninger, hvor flere enten er i dårlig stand, udnyttes i begrænset grad eller ikke lever op til nutidige krav. Samtidig står kommunen over for vedvarende økonomiske udfordringer som følge af den demografiske udvikling med flere ældre

borgere, færre erhvervsaktive og stigende forventninger til velfærd og faciliteter. Udviklingen nødvendiggør derfor besparelser.

Ejendomsprogrammet "Rum til velfærd" skal imødekomme de ovennævnte udfordringer og behovet for økonomiske besparelser. Dette gør det ved at skabe bedre rammer for moderne velfærds løsninger. "Rum til velfærd" vil få væsentlig betydning for kommunens økonomi og centrenes opgaveløsning. Eksempelvis skal dele af indtægterne fra ejendomssalg og besparelserne på bygningsdrift og -vedligehold bruges til at forbedre de primære bygninger, mens samling af tilbud og bedre udnyttelse af bygninger skal øge den faglige kvalitet, serviceniveauet og udvikle driftssikkerheden. "Rum til velfærd" vil også påvirke hverdagen i lokalsamfundene og for bygningsbrugerne, som omfatter ansatte i kommunen, borgere og foreninger.

I den kommende periode vil kommunalbestyrelsen skulle tage stilling til konkrete initiativer i programmet, herunder bl.a. salg af bygninger, prioritering af investeringer og samling af tilbud, som sikrer, at besparelser realiseres. Samtidig vil kommunalbestyrelsen også skulle forholde sig til forskellige planer, som understøtter og spiller ind i "Rum til velfærd", som eksempelvis Plan- og Udviklingsstrategien, Kommuneplanen og Boligpolitikken.

Arbejdsmarked og erhvervsliv

Danmark oplever en betydelig mangel på arbejdskraft og kvalificerede kompetencer på tværs af sektorer. Der bliver færre arbejdsdygtige i forhold til antallet af jobs, flere går på deltid, og flere jobs kræver særlige kvalifikationer. Det giver længere tid fra jobopslag til ansættelse, især inden for velfærdsfag, byggeri og industri. For mange arbejdspladser betyder det, at rekruttering er blevet en vedvarende udfordring. Konkurrencen om medarbejdere er skærpet, og arbejdsgivere må tænke nyt for at tiltrække og fastholde kvalificeret arbejdskraft.

På **Bornholm** bliver dette tydeligt. Andelen med den rette uddannelse er mindre, fordi Bornholm både har små ungdomsårgange og længere vej til større uddannelses- og arbejdsmarkeder. Mange virksomheder og offentlige arbejdspladser oplever derfor markante rekrutteringsudfordringer, særligt inden for sundhed, omsorg og håndværk. Den begrænsede tilgang af arbejdskraft gør det vanskeligt at besætte stillinger og fastholde stabil bemanning over tid.

Dette uddybes i det nedenstående, hvor følgende emner bliver belyst:

- Erhvervsudvikling på Bornholm
- Udnyttelse af potentialet i Energiø Bornholm
- Der er vanskeligere at tiltrække og rekruttere på tværs af kommunegrænser
- Opkvalificering, omskoling og kompetenceudvikling
- Understøttelse af erhvervslivet og den fysiske udvikling

Erhvervsudvikling på Bornholm

Det er en kommunal opgave at lave erhvervsudvikling. Opgaven er lagt ud til Business Center Bornholm og Destinationen.

Erhvervsfremmereformen (2018) flyttede ansvaret for vækstrådgivning til tværkommunale erhvervshuse (f.eks. Erhvervshus Hovedstaden, hvor Bornholm er tilknyttet). Kommunen må kun give basal vejledning.

Bornholms erhvervsudvikling er organiseret gennem en ekstern model, hvor opgaverne er lagt ud til to centrale aktører: Business Center Bornholm (BCB), der varetager erhvervsvejledning og servicerer Erhvervsrådet på vegne af kommunen, og Destination Bornholm, der håndterer turismefremme og kan søge dedikerede destinationsmidler.

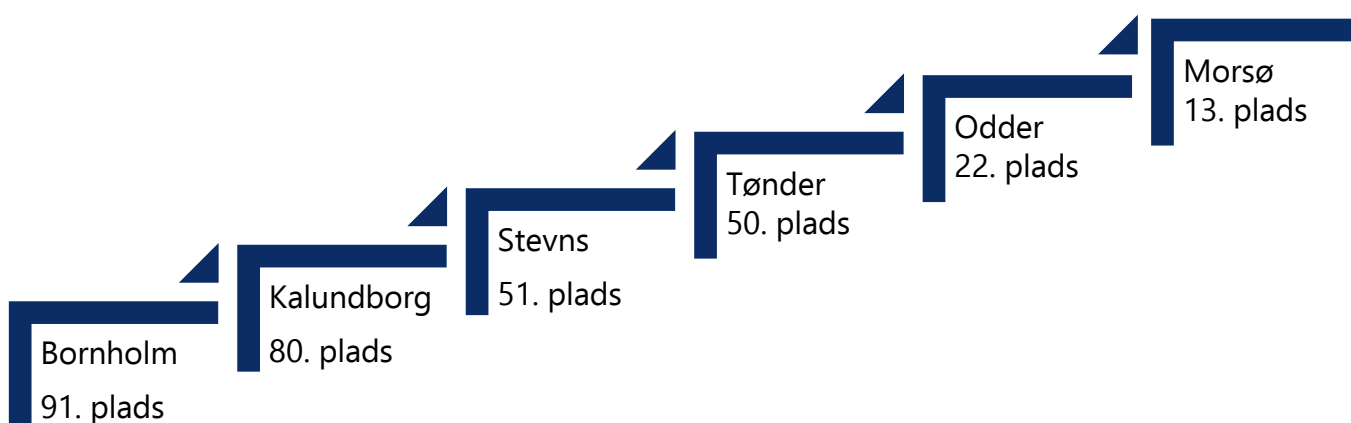

BCB overtog denne opgave via kontrakt. Men da BCB er en ekstern aktør, synliggøres kommunens rolle ikke i nationale målinger.

Virksomhederne er tilfredse med BCB's vejledning, som er kommunalt finansieret. BCB's indsats tæller ikke med i Dansk Industris årlige erhvervsvenlighedsundersøgelse. Undersøgelsen måler kun kommunens direkte dialog med erhvervslivet. Der bliver de facto ydet en stor indsats, dog på trods af dette har Bornholm siden 2019 ligget nederst på listen over erhvervsvenlige kommuner, hvilket ses af figur 8.

Figur 8: Lokal erhvervsvenlighed

Rangering af kommunerne, 2025

Note: Figuren viser hhv. Bornholm og fem sammenligningers placering på Dansk Industris rangering af kommunernes lokale erhvervsvenlighed. Dette betyder, at en lav score er godt. Bornholm er lavest rangeret blandt alle kommuner. Her har vi tallene fra: Dansk Industri, 2025 "Lokal Erhvervsvenlighed 2025 – Hovedrapport" (https://www.danskindustri.dk/sites/sets/lokal-erhvervsvenlighed-2025_hovedrapport.pdf?v=251128)

Bornholms lave placering i erhvervsvenlighedsundersøgelsen sætter dermed fingeren på et strukturelt problem, hvor midlerne til erhvervsudvikling er splittet mellem BCB, Destination Bornholm og EU-projekter, hvilket gør det svært at dokumentere en samlet effekt.

EU vil fra 2028 omfordele erhvervsfremmemidler til andre formål (f.eks. krigen i Ukraine), hvilket betyder, at Bornholm sandsynligvis får reduceret adgang til projektstøtte fra Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse.

På nationalt plan ser vi samtidig, at Erhvervsfremmebestyrelsen prioriterer projekter med national betydning (f.eks. grøn omstilling), hvilket gør det sværere for små, lokale initiativer at få støtte.

Udnyttelse af potentiallet i energiøen

Energiø er en national beslutning. Skal Bornholm have mest muligt ud af den beslutning, skal vi selv beslutte at opsøge mulighederne. Og kun på den måde kan vi lære at bygge på det, der sker omkring os.

Efter en syv måneders pause har Energinet i sensommeren 2025 fået grønt lys til at genoptage arbejdet med Energiø Bornholms infrastruktur. Med genoptagelsen af Energinets arbejde er kommunens samlede indsats igen sat i bevægelse. Energinet forventer, at etableringsarbejdet kan påbegyndes medio 2027, og at den færdige energiø står klar i 2036.

Den endelige beslutning om realiseringen af Energiø Bornholm forventes truffet i Folketinget i første halvdel af 2026. Når dette er godkendt, skal Bornholm beslutte, om der skal være en lokal tilslutning til energiøen. Samtidig afventes der afklaring nationalt om kompensationsordninger for naboer til transmissionsanlægget.

Kommunalbestyrelsen godkendte i oktober 2025 et midlertidigt bruttoareal til en bornholmsk energipark i tilknytning til energiøens landanlæg. Arealet danner grundlag for kommunens ansøgning om statslig udpegning af en energipark.

Arbejdet med energiøen skal understøtte ambitionen om et bæredygtigt Bornholm – økonomisk, socialt og miljømæssigt. Energierhvervsparken skal tiltrække nye erhverv og virksomheder til Bornholm, skabe vækst og muligheder for det eksisterende erhverv samt tiltrække nye indbyggere til Bornholm.

Dette sker eksempelvis gennem bornholmske virksomheder som underleverandører, lærlinge ansat i projektet og nye kompetencer hos den eksisterende arbejdsstyrke. Derudover skal udviklingen af en forsknings- og innovationshub skabe rammerne for et nyt uddannelsesmiljø på Bornholm, hvilket giver mulighed for udvikling og innovationsforløb med lokalt erhverv samt Bornholm som test-ø.

Kommunalbestyrelsen forventes at skulle tage stilling til et endeligt areal til energiparken, som herefter skal viderebehandles i Plan- og Landdistriktsstyrelsen, ligesom kommunalbestyrelsen forventes at tage stilling til videre udvikling samt planlægning af energiparken.

Desuden forventes kommunalbestyrelsen at skulle tage stilling til en række væsentlige spørgsmål relateret til Energiø Bornholm – fra høringssvar og planlægning til de strategiske valg, der skal sikre, at Bornholm udnytter projektets erhvervs- og beskæftigelsespotentialer.

Det er vanskeligere at tiltrække og rekruttere på tværs af kommune-grænser

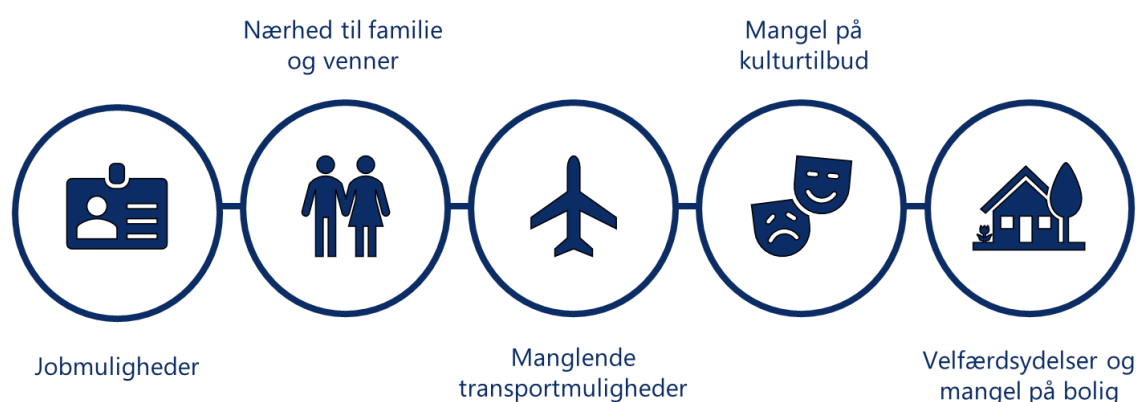
Når vi gerne vil tiltrække flere borgere til Bornholm, må vi gøre mere end andre kommuner og se efter løsninger hos vores naboer – hele vejen rundt i Østersøen.

Der er hård national konkurrence om arbejdskraften, og Bornholm står over for særlige udfordringer i rekrutteringen – blandt andet på grund af øens geografiske placering og et generelt lavere lønniveau sammenlignet med resten af landet. Den demografiske udvikling lægger yderligere pres på kommunens økonomi og fremtidige udviklingsmuligheder.

For potentielle tilflyttere kan det samtidig være vanskeligt at få et klart overblik over karrieremulighederne på Bornholm, hvilket gør det sværere at tiltrække nye medarbejdere udefra.

Figur 9 viser de fem hyppigste årsager til, at folk fraflytter Bornholm.

Figur 9: Årsager til fraflytning fra Bornholm

Note: Figuren viser de fem hyppigste årsager til fraflytning fra Bornholm. Her har vi tallene fra: [Fraflytteranalysen](#)

Trods disse udfordringer har arbejdsstyrken været stort set stabil de seneste 4–5 år. Det skyldes især, at flere borgere over 55 år bliver længere på arbejdsmarkedet, samt en markant stigning i udenlandsk arbejdskraft, som er vokset med næsten 20 % om året.

Bliver Energiø Bornholm til en realitet, bliver det en opgave at sikre, at arbejdet med denne ikke flytter arbejdskraften fra de lokale virksomheder, hvorfor det kan blive en politisk opgave at sikre arbejdskraft til både Energiøens opbygning og til hverdagen på resten af øen.

Opkvalificering, omskoling og kompetenceudvikling

Det er ikke en typisk kommunal opgave at tale ind i uddannelsesinstitutioners interesser, men på tværs af sektorer og organisationer på Bornholm er der en fælles interesse i, at der

udbydes relevante uddannelser på øen – både i forhold til velfærdsområdet, hospitalet og i forhold til at understøtte muligheden for at hente værdi fra Energiøen til Bornholm.

Bornholm er et samfund med et vedvarende behov for kompetenceudvikling, og det er en styrke, at øen har tradition for et tæt samarbejde om at matche behovet for efteruddannelse med de lokale muligheder.

Bornholms størrelse betyder samtidig, at mange uddannelsesaktiviteter har små hold, som ofte ikke kan gennemføres inden for de nationale taxameterregler. Det begrænser uddannelsesudbydernes mulighed for at opstarte nye forløb og resulterer i færre lokale tilbud om kurser og opkvalificering.

Man har tidligere søgt at kompensere for dette gennem fjernstudie og hybride løsninger. Dette både påvirker søgningen til uddannelser og læringsudbytte. Fremtiden for uddannelsesudbuddet, både på ungdoms- og videregående niveau, er udfordret.

Det relativt lavere lønniveau på Bornholm hænger blandt andet sammen med en lavere produktivitet. Det kan typisk afhjælpes ved at "løfte" bornholmere – enten til mere værdiskabende stillinger i samme virksomhed eller til andre virksomheds- og opgavetyper.

I forbindelse med Energiø Bornholm kan man omsætte greb fra byggeriet af Femern Bælt-tunnelen til bornholmsk kontekst. På Lolland er kompetenceudvikling sket helt tæt på den konkrete opgave i byggeriet, eksempelvis via svejsekurser.

Det skyldes både små ungdomsårgange og vigende søgning til især professionsbacheloruddannelser.

Understøttelse af erhvervslivet og den fysiske udvikling

Kommunens forvaltning af myndighedsopgaver påvirker erhvervslivet. Derfor arbejder vi på at udvikle mere effektive arbejdsgange.

Den fysiske udvikling af øen rammesættes og forvaltes i en lang række love om bl.a. planlægning, byggeri, miljø, natur og veje. Lovgivningen har typisk til formål at balancere hensyn og muligheder for udvikling af virksomheder, boliger og bymiljøer over for menneskers sundhed, sikkerhed, miljø og natur.

Kompleksiteten af lovgivningen er stærkt stigende og fordrer en øget indsats for at den kommunale forvaltning kan understøtte og levere en tryk, kompetent og tillidsskabende forvaltning af lovkomplekserne.

Der er allerede iværksat flere tiltag for at styrke kommunens myndighedsmæssige sagsbehandling. Der er fortsat ubalance mellem antallet af sager, der skal behandles, ønsket sagsbehandlingstid og de ressourcer, der er afsat til at behandle sagerne. Det bliver derfor nødvendigt at sikre de ressourcer, der skal til for fortsat at fastholde eller forbedre serviceniveauet.

Samtidig skal der investeres i digitalisering og automatisering af processer, implementering af relevante styrings- og prioriteringsværktøjer, kompetenceudvikling, tilknytning af faglige specialister samt en styrkelse af formidlingen og kommunikationen med ansøgere.

Stigende urbanisering - Bosætning, byudvikling og lokalsamfund

I hele **Danmark** flytter mange mod større byer og bynære områder, hvor job, uddannelse, kulturtilbud og service er tættere på. Mindre byer og landområder mister ofte unge, voksne og familier, mens flere seniorer bliver boende. Det giver tomme butikslokaler i nogle bymidter, pres på boliger i andre og et større behov for god hverdagsmobilitet. Samtidig stiger interessen for natur, kyst og livskvalitet – især hvis der er adgang til arbejde på afstand og stabil digital forbindelse.

På **Bornholm** ser vi begge bevægelser. Nogle byer og kystnære områder tiltrækker tilflyttere og sommerhusejere, mens andre steder oplever fraflytning samt ældre og mindre tidssvarende boliger. Samtidig er der udfordringer med at fastholde og udvikle kultur- og fritidstilbud, som kan tiltrække og engagere både nye og eksisterende borgere.

Dette uddybes i det nedenstående, hvor følgende emner bliver belyst:

- Flere boliger i bynære områder samt på landet
- Mobilitet og kollektiv transport
- Kultur- og fritidstilbud
- Helhedsorienteret planlægning og kommuneplanstrategi
- Byudvikling og områdefornyelse

Flere boliger i bynære områder samt på landet

Bosætningsmønstre ændrer sig, med behov både for mindre boliger til par og enlige samt for boliger, der kan tiltrække børnefamilier.

Bornholm har både boliger i byer og på landet. I kystbyerne er der boliger med havudsigt, og inde på øen findes ejendomme i naturskønne omgivelser for dem, der ønsker mere plads. Størstedelen af de bornholmske boliger er ejerboliger.

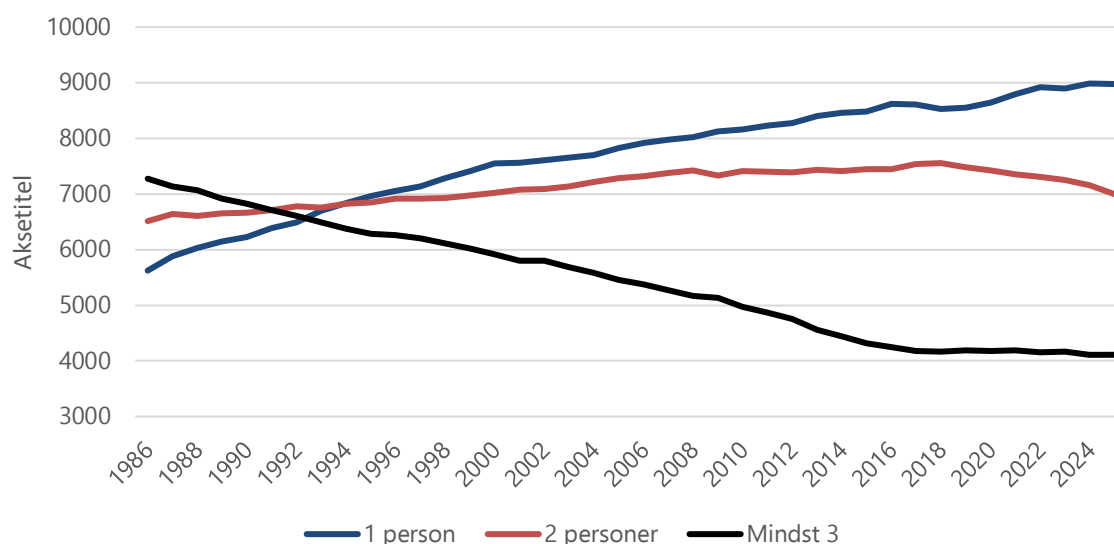
Men vores bosætningsmønstre og boligbehov ændrer sig. Det betyder, at flere efterspørger en lejebolig – tilflyttere, der kommer for et job, unge under uddannelse og ældre, der ønsker en mere overkommelig bolig, øger efterspørgslen på lejeboliger.

Samtidig ses en tendens mod flere mindre husstande, hvilket øger behovet for mindre boliger. Denne tendens fremgår af figur 10, som viser udviklingen i husstandsstørrelser.

Figur 10: Husstandsstørrelser på Bornholm

Antal husstande, 1986-2024

Note: Figuren viser antal boliger med hhv. 1-, 2-, eller mindst 3 personer. Her har vi tallene fra: Danmarks Statistik, Statistikbanken "FAM55N: Husstande 1. januar efter kommune, husstandstype, husstandsstørrelse og antal børn i husstanden" ([Husstande 1. januar efter kommune, husstandstype, husstandsstørrelse og antal børn i husstanden - Statistikbanken - data og tal](#))

I byerne Rønne, Nexø, Svaneke, Allinge, Aakirkeby, Hasle, Gudhjem-Melsted og Klemensker er der bopælspligt, mens der i de mindre byer og på landet også er mulighed for at benytte en bolig som fritidsbolig. Det er én blandt flere grunde til, at der er forholdsvis få boliger på Bornholm, der står tomme og forfalder.

Der er behov for at bygge nye boliger på Bornholm, som svarer til tilflytternes behov og de ændrede samfundsbehov. Derfor kan der blive brug for at udlægge nye arealer til boliger eller at ændre på udlagte arealer, så de kan anvendes til boligformål. Kommunen bidrager med udvikling af kommunens boligmasse ved blandt andet at understøtte, at der bygges flere almennyttige boliger i samarbejde med almene boligselskaber.

Mobilitet og kollektiv transport

Bornholm skal prioritere investeringer og udvikling af BAT og kollektiv trafik under hensyn til geografi, bosætning og grøn omstilling.

Bornholm står over for en række centrale beslutninger om mobilitet og kollektiv trafik i de kommende år. Øens geografi, spredte bosætning og afhængighed af BAT som eneste

kollektive transportform betyder, at selv mindre ændringer kan have stor betydning for borgernes hverdag og altid vil være stof for pressen og på sociale medier.

På trafiksikkerhedsområdet arbejdes der med en ny strategisk retning, som skal sætte fokus på de særligt udsatte veje og områder. Der vil være behov for løbende politiske prioriteringer inden for den eksisterende økonomiske ramme. Interessen for både nye og eksisterende cykelstier er stor, og der er et voksende pres på vedligehold, vinterdrift og forbedringer af skole- og sikkerhedsstier. Kommunalbestyrelsen vil i perioden skulle afveje investeringer mellem vedligeholdelse og nyanlæg.

Den kollektive trafik står over for en større udviklingsopgave. Der skal lægges en samlet plan for BAT's fremtid, herunder rutenet, serviceniveau og økonomisk bæredygtighed. Ændrede rejsemønstre, demografiske udviklinger og ambitioner om grøn omstilling stiller krav om tilpasning. Samtidig skal busflåden løbende omstilles til el, hvilket kræver investeringer i både køretøjer og ladeinfrastruktur. Nye takst- og billetsystemer forventes at ændre borgernes rejsemønstre, for eksempel gennem øget brug af kollektiv transport, og stiller krav om beslutninger om balancen mellem digitalisering, tilgængelighed og brugerhensyn.

Endelig skal der tages stilling til den fremtidige organisering og fysiske placering af BAT's faciliteter. Det er forhold, som har betydning for både drift, økonomi og den fortsatte udvikling af den kollektive trafik.

Kultur- og fritidstilbud

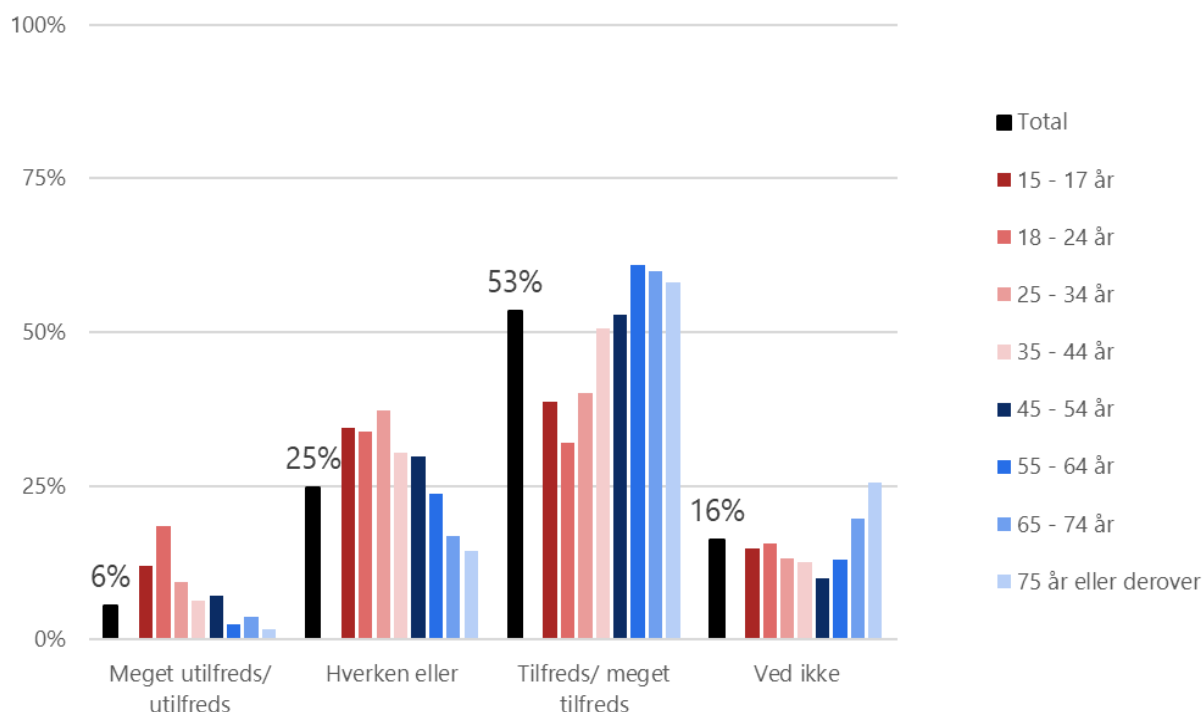
Bornholm har et aktivt kulturliv, men begrænsede ressourcer kræver prioritering og tilpasning af tilbud.

Der er stor interesse for kultur- og fritidsaktiviteter på Bornholm. Borgere efterspørger et bredt udbud af tilbud tæt på deres bopæl, hvilket medfører et ønske om geografisk spredning af tilbuddene. Af figur 11 ses borgernes tilfredshed med kulturlivet på Bornholm, hvilket viser, at halvdelen af bornholmerne er tilfredse med kulturtilbuddet.

Figur 11: Tilfredshed med kulturlivet på Bornholm

Procent, 2025

Note: Figuren viser bornholmernes tilfredshed med kulturlivet fordelt på alder. Samlede antal respondenter = 2000. Her har vi tallene fra: Kulturens analyseinstitut "Kulturprofil – Kortlægning af kulturtilbud og -forbrug blandt borgere i Bornholms Regionskommune" ([PowerPoint-præsentation](#))

Folkebibliotekerne løfter en strategi om at blive et samlingspunkt for læring, kultur og fællesskab for hele Bornholm inden for snævre økonomiske rammer. Kulturskolen oplever stigende efterspørgsel på sine undervisningstilbud, men begrænsede ressourcer gør det vanskeligt at imødekomme.

Flere foreninger ønsker at etablere foreningsbaserede fritids- og klubtilbud til børn, da der ikke findes et kommunalt klubtilbud til børn i 4.-6. klasse. Det kan lægge pres på økonomien på folkeoplysningsområdet, fordi der ikke er afsat særskilte midler til dette formål.

Hvad angår borgernes adgang til svømmefaciliteter, skal der inden for de næste 10 år tages stilling til, hvordan det offentlige svømmetilbud i Rønne kan sikres. Der er pt. afsat anlægsmidler til renovering af Rønne Svømmehal, som herved er levetidsforlænget i op til 10 år, men der er også afsat midler til et eventuelt nyt vandkulturhus.

I den kommende valgperiode må det forventes, at der fortsat vil være drøftelser om nærhed og kvalitet i tilbud, set sammen med en bæredygtig økonomi, ligesom behovet for at udvikle nye kultur- og fritidstilbud til nye målgrupper inden for eksisterende ressourcer.

Helhedsorienteret planlægning og kommuneplanstrategi

Kommuneplanen fastlægger kommunens langsigtede udvikling og prioritering af arealanvendelse, herunder bymønstre og detailhandel.

Kommuneplanen er et redskab, der viser kommunalbestyrelsens beslutninger om arealanvendelsen i kommunen, baseret på afvejninger af forskellige hensyn.

Kommunalbestyrelsen skal fastlægge hovedlinjerne for kommunens langsigtede udvikling. I Plan- og Udviklingsstrategi 2024 er kommunens udfordringer beskrevet, og den daværende kommunalbestyrelses prioritering for kommunen er udtrykt.

I strategien er der valgt to aktuelle og lovpligtige temaer, der har betydning for den helhedsorienterede planlægning. Det ene er Bornholms bymønstre, der har betydning for udvikling af øens byer, som både berører den fysiske planlægning og velfærdsområdet. Det andet tema er detailhandelen, hvor der fortsat er stor interesse fra detailhandelskæderne i at etablere sig på øen.

Kommunalbestyrelsen skal inden udgangen af den første halvdel af den kommunale valgperiode offentliggøre en ny planstrategi. En del af denne planstrategi er at beslutte omfanget af en revision af kommuneplanen. Bymønstre og detailhandel er lovmæssige emner, der skal behandles i kommuneplanen, da de har betydning for kommunens arealanvendelse. Derudover kan emner som natur, erhverv og kommunal service indgå.

Byudvikling og områdefornyelse

En balanceret by- og havneudvikling styrker Bornholms attraktivitet, erhvervsliv og fællesskab.

En vedvarende, balanceret udvikling af de bornholmske byer er central for øens attraktivitet samt fastholdelse og tiltrækning af borgere. Levende og attraktive bymiljøer understøtter også øens brand, det lokale erhvervsliv, detailhandel og nye iværksætteres mulighed for at lykkes.

Kommunen er i gang med flere store byfornyelsesprojekter (områdefornyelser), blandt andet finansieret af midler fra staten og eksterne fonde, eksempelvis Områdefornyelsesprojektet i Nexø og den Strategiske Udviklingsplan for Rønne.

Helt centralt for mange af kystbyerne er de kommunale havne, der skaber liv og fællesskab i byerne. Havnene er dog præget af slid, nedbrydning og utilstrækkeligt vedligehold. Der vil derfor påbegyndes en Strategi- og Udviklingsplan for de kommunale havne i 2027 og frem.

Andre større byggerier, hvor kommunen enten er myndighed eller bidrager med økonomisk støtte, er for eksempel museumsbyggeriet i Nexø, Sonja Ferlov-pavillonen ved Bornholms Kunstmuseum ved Røn samt ideen om Bornholms Vandkulturhus på Nørrekås.

Grøn omstilling, klima og miljøudfordringer

Danmark bevæger sig hastigt mod en grønnere fremtid, hvor energi, varme og transport skal baseres på vedvarende energi. Det kræver både plads, stærkere elnet og grundig planlægning. Naturen og biodiversiteten er under pres, og kvaliteten af vores vandløb, søer og hav er dalende – og nogle steder kan grundvandet være truet af kemiske stoffer. Samtidig bliver vejret mere ustabil med kraftig regn, storm og høj vandstand. For mange kommuner betyder det, at de står midt i komplekse afvejninger mellem natur, miljø, sundhed, boliger, erhverv og energi.

På **Bornholm** bliver balancegangen mellem natur, erhverv og energi særligt tydelig. Øen har en lang kystlinje, værdifuld natur og markante landskaber, og klimaudfordringen betyder flere kriser: oversvømmelser i lavtliggende områder, pres på veje og havne eller begrænset kapacitet i elnettet. Etableringen af Energiø Bornholm gør samtidig øen til et centralt omdrejningspunkt i den nationale grønne omstilling. Det skaber nye muligheder for udvikling og beskæftigelse, men stiller også store krav til planlægning, infrastruktur og lokal koordinering. I den sammenhæng indgår også initiativer under Grøn Trepert, herunder signaturprojektet, som skal understøtte den grønne omstilling i praksis.

Dette uddybes i det nedenstående, hvor følgende emner bliver belyst:

- Omstille Bornholm til en affaldsfri ø
- Grøn trepart varsler en omstilling af landbrug og følgeerhverv
- Balanceret udvikling og arealfordeling mellem natur, energi, erhverv og turisme

Omstille Bornholm til en affaldsfri ø

Ligesom Energiø er et udtryk for at kigge ind i fremtidige løsninger, så er omstillingen til at være en affaldsfri ø det også. Her er fokus på at tænke cirkulært.

Der er fortsat et stort arbejde i gang med at omstille Bornholm til en affaldsfri ø. Visionen er, at der i 2032 ikke længere er noget affald på Bornholm – alt, hvad der bliver smidt ud, er ressourcer, der kan genanvendes til gavn for samfundet. Vi er i øjeblikket i gang med at lære at sortere vores affald i forskellige fraktioner og tilpasse os de nye hente-/bringeordninger.

Bornholms Affaldsbehandling (BOFA) deltager i en lang række projekter, der skal give viden og kompetencer, så vi kan komme i mål med visionen, som bl.a. vil betyde, at vi ikke

længere skal brænde affald af og derfor ikke leverer et varmebidrag til Rønne fra BOFA's forbrændingsanlæg. Omstillingen på affaldsområdet vil kalde på ombygninger, tilpasninger og justeringer af serviceniveauet i fremtiden.

Sammen med potentialerne i Energiøen vil der være behov for at se på øens energi-, varme- og ressourceplanlægning i den kommende periode.

Grøn trepart varsler en omstilling af landbrug og følgeerhverv

I 2027 skal Bornholm udarbejde planer for kvælstofreduktion, mens tilførsel af statslige midler først afhænger af fastsatte måltal. Ændringerne forventes at medføre en omstilling af landbruget.

I løbet af 2027 forventes det, at staten også udmelder kvælstofindsatsbehov for Bornholm, som det er sket i resten af Danmark. Det betyder, at der skal udarbejdes planer for omlægning af landbrugsjord til natur, skov eller vådområder.

Kommunerne fik som helhed tilført ekstra ressourcer til arbejdet med den grønne trepart. Det gjorde sig dog ikke gældende på Bornholm, da der endnu ikke var konkrete måltal for kvælstofudledningen. Der skal fortsat være en dialog med KL og staten om, at Bornholm også får tilført midler, når måltallene er fastlagt.

Når tallene er fastlagt, forventes det, at øen vil skulle se ind i en omstilling fra den nuværende landbrugsdrift til andre former for landbrug, der har et grønnere regnskab.

Det er besluttet, at Bornholms Grønne Trepert arbejder videre med Det Bornholmske Højland – et stort, sammenhængende naturområde. Målet er at skabe levedygtige økosystemer og øge biodiversiteten. Projektet vil også bidrage til forbedret grundvandsbeskyttelse, reduktion af kvælstofudledning til havet, styrke friluftslivet og gøre det mere attraktivt at besøge, bo og drive erhverv i småbyerne inde på øen.

Projektet skal finansieres gennem fundraising – blandt andet til en forundersøgelse af projektområdet, der skal afdække lodsejerinteresser, virkemidler og synliggøre naturgevinster. Forundersøgelsen skal danne grundlag for yderligere fundraising til at realisere projektet, eksempelvis gennem opkøb af jord til naturformål.

Balanceret udvikling og arealfordeling mellem natur, energi, erhverv og turisme

Kommunalbestyrelsen skal balancere beskyttelse af natur og kultur med plads til udvikling af boliger, erhverv og turisme på Bornholm.

En af kommunalbestyrelsens vigtige opgaver er at skabe rammer og sætte retningen for den fysiske udvikling af øen. Det gør de bl.a. i plan- og udviklingsstrategien, kommuneplanen og lokalplaner.

Mange undersøgelser har vist, at vi i Danmark har behov for at se på multifunktionel arealanvendelse, hvis vi skal skabe plads til at opfylde de mange behov, som et bæredygtigt vel-færdssamfund kræver.

Det gør sig også gældende på Bornholm, hvor der til stadighed skal balanceres mellem benyttelse og beskyttelse, så vi på den ene side kan passe på de værdier, vi har, som natur, kulturarv, grundvand, bysamfund og fællesskaber, og på den anden side skabe plads til nye virksomheder, boliger, infrastruktur, turisme mv.

Udvikling af natur og grønne destinationer er en del af kommunens forvaltning af natur, landskaber og biodiversitet. Udvikling af grønne destinationer og infrastruktur bidrager til turismen. Kommunalbestyrelsen kan have overvejelser om den fremadrettede turismepolitik i den kommende periode.

Sociale udfordringer, trivsel og inklusion

Flere borgere i **Danmark** kæmper med psykisk mistrivsel, ensomhed og komplekse sociale problemer. Udfordringerne rammer skævt og starter ofte tidligt i livet. Adgang til praktiserende læge, psykiatri, socialfaglige tilbud og stærke fællesskaber betyder meget for hverdagen, men kapacitet og ventetider er udfordret mange steder. Når problemerne samler sig hos de samme familier, bliver de sværere og dyrere at løse senere.

På **Bornholm** står børn, unge og voksne over for særlige udfordringer, som gør det sværere at sikre trivsel og lige muligheder. Når en større andel visiteres til specialskoler, men der fortsat er små målgrupper, kan det give opdelte tilbud og mindre sammenhæng i indsatsen. Det kan også føre til, at børn og unge bliver stigmatiseret.

Mange botilbud er utidssvarende og giver ikke optimale rammer til den nyeste faglighed, hvilket kan begrænse kvaliteten og tilgængeligheden af tilbuddene. Samlet gør disse faktorer, at mistrivsel, ensomhed og ulighed bliver mere markante for både børn, unge og voksne på øen.

Dette uddybes i det nedenstående, hvor følgende emner bliver belyst:

- Et børneområde, der kan mere for flere
- Små målgrupper udfordrer faglig specialisering
- Samarbejde og fastholdelse i almenområdet
- Balancen mellem inklusion og specialiseret støtte
- Forebyggelse, netværk og civilsamfund

Et børneområde, der kan mere for flere

Der er en dobbeltbevægelse på børneområdet: Almenområdet skal på den ene side styrkes til at kunne rumme nye typer af børn (og gå i dialog med nye forældretyper), mens børn, der ikke kan være i almenområdet, skal have rette tilbud lokalt.

Udgangspunktet for indsatser på børneområdet er, at børn skal have mulighed for at trives og udvikle sig i rammer, så tæt på almenområdet som muligt. I tilrettelæggelsen af børneområdet er der fokus på børnesyn, deltagelsesmuligheder, fællesskaber og læringsmiljøer. Der arbejdes ud fra princippet om mindst indgribende tilbud, og derfor skal barnet, så vidt muligt, have støtte i sin hverdag. Relationer og nærhed er vigtige for børns udvikling – og der arbejdes for et stærkt børneområde, hvor flere børn kan blive i fællesskabet.

På Bornholm er 4 % af børnene indskrevet i et specialpædagogisk tilbud på skoleområdet og 0,5 % på dagtilbudsområdet i 2024. Lands gennemsnittet på skoleområdet er 7 %. Den lokale andel forventes at vokse i de kommende år.

Små målgrupper udfordrer faglig specialisering

Det er svært at drive målgruppeorienterede tilbud på øen. Derfor bevæger vi os mod individuelt sammensatte, parallelle indsatser, som etableres midlertidigt og i netværksorganiseringer.

Nogle målgrupper inden for det specialiserede område er meget små, og det kan være svært at drive et fagligt og økonomisk forsvarligt tilbud til disse målgrupper. Samtidig har vi ikke nogen nabokommuner, vi kan lave fælles tilbud med, som stadig ligger i geografisk nærhed af borgernes hjem. Udfordringen er aktuell for alle typer af tilbud på Bornholm, lige fra dagtilbud, skole og til botilbud.

Det er således en udfordring at sikre en tilstrækkelig faglig kapacitet og kvalitet i tilbud med smallere målgrupper, og når der er få borgere til et højt specialiseret tilbud, er det svært at opnå en økonomisk forsvarlig drift af tilbuddene. Rekruttering af medarbejdere med den rette specialisering er vanskelig, så det kan kræve, at nuværende medarbejdere får den nødvendige kompetenceudvikling for at opretholde den nødvendige specialisering.

På skoleområdet ses der særligt udfordringer med at skulle imødekomme behov, der opstår som følge af en lang række forskellige diagnoser med relativt få børn inden for hver enkelt målgruppe, men med stor aldersspredning.

Vi ser også, at de nuværende behov inden for én målgruppe ikke nødvendigvis matcher de målgrupper, der ses nogle år frem i tiden. Det betyder, at behovet for tilbud og indsatser varierer over år, hvorfor indsats og tilbud derfor også skal være fleksible i forhold til målgrupper. Dette behov er vanskeligt at imødekomme på Bornholm. Når det ikke er muligt at finde eller oprette et tilbud på Bornholm, som matcher borgerens behov, er det nødvendigt at finde tilbud andre steder i landet.

Samarbejde og fastholdelse i almenområdet

Det handler om, hvordan vi organiserer os for at sikre, at børn, unge og familier får den rette støtte i almenområdet – og undgår at falde mellem centre eller ende i unødvendige specialtilbud.

For at børn, unge og familier trives i almenområdet, skal skole, dagtilbud og sociale tilbud arbejde tæt sammen. Når samarbejdet halter, risikerer børn med begyndende udfordringer at falde mellem stole – eller ende i specialtilbud, selvom de med den rette støtte kunne blive i almenområdet. Vibegård er et eksempel på, hvordan man kan samle skole- og socialfaglige tilbud under ét tag, for at skabe større sammenhæng og bedre overgange for de børn og unge, der har brug for ekstra støtte.

Tættere tværfagligt samarbejde kræver klare arbejdsgange, fælles mål og kompetenceudvikling blandt medarbejderne. Det kan betyde, at der skal investeres i koordination, fælles metoder og kapacitetsstyring. På sigt kan det reducere behovet for dyre specialtilbud, men i første omgang stiller det krav om prioriterede ressourcer og en organisering, der understøtter samarbejdet på tværs af centre.

Kommunalbestyrelsen vil blive præsenteret for sager om, hvordan man bedst organiserer det tværfaglige samarbejde – for eksempel hvordan man sikrer, at medarbejdere har tid og værktøjer til at samarbejde, eller hvordan man håndterer situationer, hvor børn og unge har behov, der kræver indsats fra flere centre. Der kan også være drøftelser om, hvordan man bedst balancerer mellem at styrke almenområdet og at yde specialiseret støtte, hvor det er nødvendigt.

Balancen mellem inklusion og specialiseret støtte

Her står kommunen over for udfordringen med at inkludere flest mulige i almenområdet, samtidig med at de, der har behov for specialiseret hjælp, får det til rette tid.

Flere børn og unge oplever mistrivsel, som kan påvirke deres læring, trivsel og deltagelse i fællesskaber. Det stiller kommunen over for en dobbelt opgave: At åbne almenområdet for flere ved at styrke inklusion og tidlig indsats – og samtidig sikre, at de, der har behov for specialiseret støtte, får det. Hvis balancen ikke er rigtig, risikerer man enten at overbelaste almenområdet eller at sende for mange videre til specialtilbud.

At håndtere mistrivsel kræver fleksible tilbud og medarbejdere, der kan spotte behov tidligt. Det kan betyde, at der skal sættes ind med kompetenceløft, ekstra kapacitet og tydelige retningslinjer for, hvornår og hvordan specialiseret støtte iværksættes. På længere sigt kan det mindske presset på specialområdet, men det kræver investeringer i den daglige praksis.

Kommunalbestyrelsen vil blive mødt med spørgsmål om, hvordan man bedst styrker inklusionen i almenområdet – for eksempel hvordan man sikrer, at skoler og dagtilbud har de

rette redskaber til at håndtere mistrivsel. Der kan også være sager om, hvordan man bedst afgør, hvornår et barn eller en ung har brug for specialiseret støtte og hvordan man sikrer, at overgangene mellem almenområdet og specialtilbud fungerer.

Forebyggelse, netværk og civilsamfund

Forebyggelse handler om at skabe sammenhængende forløb for borgerne, også når deres behov rækker ud over ét center – og her er civilsamfundet en nøglepartner.

Forebyggelse handler om at skabe stærke fællesskaber og tidlig indsats, så udfordringer ikke eskalerer. Her spiller civilsamfundet en vigtig rolle – for eksempel gennem idrætsforeninger, frivillige organisationer og lokale netværk. Kommunen har udviklet en netværksmodel for borgere, hvis sag går på tværs af centre, for at sikre, at ingen falder mellem stolene. Modellen skal hjælpe med at koordinere indsatsen, når en borger har behov, der rækker ud over ét center.

At arbejde forebyggende og inddrage civilsamfundet kræver ressourcer til koordination og partnerskaber. Det kan for eksempel betyde, at der skal afsættes midler til at understøtte frivillige aktører eller til at udvikle fælles metoder på tværs af centre. På sigt kan det aflaste både beskæftigelses- og sundhedsområdet, men det stiller krav om, at der er klar ledelse og opfølgning på samarbejdet.

Kommunalbestyrelsen vil blive præsenteret for sager om, hvordan man bedst inddrager civilsamfundet – for eksempel hvordan man styrker samarbejdet med idrætsforeninger, frivillige organisationer og lokale virksomheder. Der kan også være drøftelser om, hvordan netværksmodellen for tværgående sager implementeres og evalueres, så den skaber sammenhæng for borgerne.

Kommunen som arbejdsplads

Kommunen som arbejdsplads

Der er generelt høj jobtilfredshed, men også højt sygefravær. De negative oplevelser på arbejdet varierer fra enhed til enhed.

BRK er Bornholms største arbejdsplads med omkring 4100 medarbejdere fordelt på syv centre og en stabsfunktion. Størstedelen af medarbejderne er kvinder, og gennemsnitsalderen er 48 år. Næsten halvdelen arbejder på fuld tid, men på enkelte fagområder er op mod tre ud af fire ansatte på deltid.

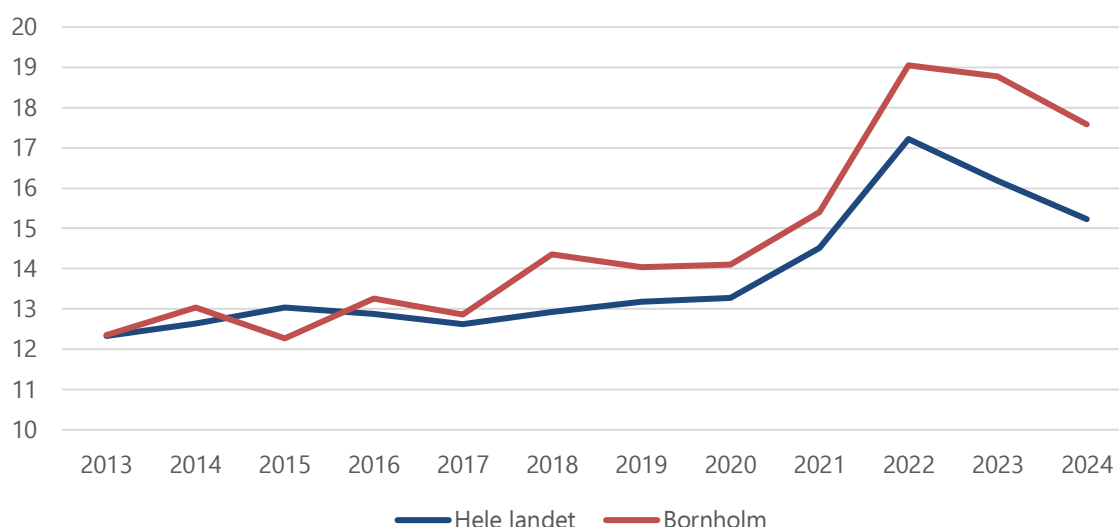
Der opleves generelt et faldende antal kvalificerede ansøgere til ledige stillinger.

Overordnet set er jobtilfredsheden høj, og der er et stærkt kollegialt fællesskab på BRK's arbejdspladser. Til gengæld oplever mange medarbejdere store krav, høj følelsesmæssig belastning eller tidspres, hvilket udfordrer trivslen og arbejdsmiljøet.

Sygefraværet ligger aktuelt på 18,1 dagsværk om året per medarbejder. Det er højere end landsgennemsnittet, men svagt faldende. På enkelte arbejdspladser er sygefraværet markant højere end gennemsnittet. Figur 12 viser sygefraværet i Bornholms Kommune sammenlignet med nationalt.

Figur 12: Sygefravær i Bornholms kommune og nationalt

Gennemsnitlige antal fraværsdagsværk pr. fuldtidsansat, 2013-2024

Note: Figuren viser gennemsnitlige antal fraværsværk pr. fuldtidsansat for hhv. Bornholms kommune og det nationale gennemsnit for kommunerne. Her har vi tallene fra: Danmarks Statistik, Statistikbanken "FRA027: Fravær på kommunale arbejdspladser efter område, køn, fraværårsag, arbejdsfunktion og fraværindikator" ([Fravær på kommunale arbejdspladser efter område, køn, fraværårsag, arbejdsfunktion og fraværindikator - Statistikbanken - data og tal](#))

Der er i den kommende periode afsat midler til og opstillet mål for en fokuseret sygefraværindsats, som kommunalbestyrelsen via Økonomiudvalget vil modtage opfølgning på.

Politikken for en attraktiv arbejdsplads fra 2021 fungerer som et fælles afsæt for politikere og medarbejdere i arbejdet med at udvikle BRK som en attraktiv organisation, der kan imødekomme fremtidens krav til kommunal service og velfærd. Kommunalbestyrelsen vil i den kommende periode skulle godkende en opdateret version.

Digitalisering

Digitalisering i BRK har hidtil været fokuseret snævert på datasikkerhed og GDPR, mens forretningsunderstøttende digitalisering først for nyligt er kommet i fokus.

Digitalisering ændrer måden, kommunen løser opgaver på – både når det handler om at beskytte borgere og systemer, og når det handler om at udnytte nye teknologiers potentiale. De seneste år har kommunen prioriteret persondatasikkerhed (GDPR) og beskyttelse mod cyberangreb højt, for eksempel ved at foretrække egne servere frem for cloud-løsninger. Samtidig er der en stigende interesse for automatisering og digitale værktøjer, der kan effektivisere processer. Det skaber en spænding mellem behovet for sikkerhed og ønsket om at frigøre ressourcer, som andre kommuner har opnået med mere fleksible løsninger.

Digitalisering kræver kontinuerlige investeringer – ikke kun i teknologi, vedligeholdelse og sikkerhed, men også i opgradering af ældre systemer og sikring af integration mellem løsninger. Samtidig rejser det spørgsmål om, hvordan kommunen bedst balancerer høj datasikkerhed med muligheden for at udnytte nye, effektive værktøjer. Det kan for eksempel dreje sig om at vurdere, hvornår cloud-løsninger eller automatisering kan indføres uden at gå på kompromis med beskyttelse.

Kommunalbestyrelsen vil blive præsenteret for valg om digitale prioriteringer – for eksempel, hvor meget der skal investeres i sikkerhed versus nye teknologier. Der kan også være drøftelser om, hvilke løsninger der er mulige, når sikkerhedskrav står i vejen for teknologier, der andre steder har vist sig at spare ressourcer.

Endelig kan der komme drøftelser om, hvordan medarbejderfokus og kompetenceudvikling bedst håndteres i en tid med stigende automatisering, samt hvordan eksempelvis ældre borgere hjælpes til selvbetjening

Regelforenkling

Administrationen har igangsat et arbejde med regelforenkling, som er indskrevet i Budget26. Fokus er både på at gribe de nationale forandringer og på at vurdere, om al intern dokumentation er nødvendig.

Statens regelforenklinger åbner nye muligheder for at effektivisere sagsbehandling og administration. For kommunen handler det samtidig om at strømline interne processer og arbejdsdeling – for eksempel ved at udnytte statens forenklinger bedre, reducere dobbeltkontroller og skabe klarere ansvarsfordeling mellem afdelinger. Det er vigtigt, at forenklinger ikke går ud over kvalitet, lovgivning eller borgernes tryghed.

Regelforenkling kan opleves forskelligt: Borgerne kan opleve mindre service, mens medarbejdere kan føle sig mere udsatte for kritik. Derfor kræver arbejdet investering i analyse, medarbejderinddragelse og opfølgning for at sikre, at forenklingerne holder, og at nye udfordringer ikke opstår. På sigt kan det frigøre ressourcer, skabe besparelser og give bedre service.

Kommunalbestyrelsen vil blive præsenteret for sager om, hvilke regler og processer der skal prioriteres – for eksempel hvor statens forenklinger kan udnyttes, og hvor kommunens egne arbejdsgange kan gøres mere effektive. Der kan også være drøftelser om håndtering af medarbejder- og borgerbekymringer samt om, hvordan effekten af forenklingerne måles og dokumenteres, så de faktisk fører til de ønskede resultater.

Kontakt

Kommunaldirektør

Sine Sunesen

Sine.Sunesen@brk.dk

Teknisk direktør

Lisbeth Røgind

Lisbeth.Roegind@brk.dk

Velfærdsdirektør

Trine Dorow

Trine.Dorow@brk.dk